

LITTERATURLISTE DYKKEMEDISIN

Jan Risberg, Forsvarets Sanitet/NUI

*Listen under er definitivt **ikke** komplett. Nummerering og rekkefølge er vilkårlig - du **må** lese deg gjennom alle alternativene.... Jeg har listet bøker som **jeg** synes er viktige og gitt en beskrivelse i kursiv ut fra mine egne, høyst private, vurderinger som ikke nødvendigvis deles av andre anmeldere, noen av mine arbeidsgivere generelt eller NUI spesielt. Jeg tror likevel at en slik kort beskrivelse kan være nyttig for de av dere som tross alt **må** ta et valg uten å ha alternative kilder for vurdering. Lykke til!*

1. Shilling CW, Carlston CB, Mathias RA. The Physician's guide to diving medicine. Plenum Press. New York 1984. ISBN 0-306-41428-7
736s
En gammel, men meget god bok. Mye faktaopplysninger og dekker dykkemedisinen i hele sin bredde. Er svært grundig, men pga alderen kan den vanskelig anbefales for den som ikke er kjent med de senere års utvikling på de enkelte feltene.
2. Edmonds C, Lowry C, Pennefather J. Diving and subaquatic medicine. 4. utgave. London, Hodder Arnold 2002.
738 sider; 20 fargebilder og 75 s/h og strektegninger. ISBN 0-340-80630-3
565s
*For deg som vil beherske **klinisk** dykkemedisin på en bedre måte og som i tillegg kan skille personlige oppfatninger fra vitenskapelige fakta. For her ligger bokens svakhet: Forfatterens høyst personlige (ofte klinisk funderte) oppfatninger skiller uklart fra vitenskapelig dokumenterte forhold. Men for deg som vil lære klinisk diagnostikk og behandling er boken utmerket.*
3. Bove AA. Bove and Davis' Diving medicine. 4. Utgave . Elsevier Inc. 2004. ISBN 0-7216-9424-1.
623s
Et svært godt alternativ for den som vil kombinere klinisk erfaring med vitenskapelig dokumentasjon. Ikke så tykk, men konsentrert og svært etterrettelig. Kan trygt anbefales forutsatt at ikke den strengt vitenskapelige tilnæringsmåten er ditt krav.
4. Tønjum S. Dykkemedisinsk håndbok. Eget forlag. Bergen 1989. ISBN 82-991909-0-8.
343 s
Lærebok i avansert førstehjelp - først og fremst for dykkere og paramedisinsk personell. Begynner å bli litt gammel, men fortsatt dekkende for dette bruksområdet. Lite egnet som lærebok i dykkemedisin.
5. Brubakk, AO, Neuman RS. Bennett and Elliott's Physiology and medicine of diving. 5. utgave Saunders, London 2003. ISBN 0-7020-2571-2.
779s
Selve "Bibelen" for mange av oss. Fullstendig uunnværlig hvis du ønsker vitenskapelige kryssreferanser. En rekke topp kvalifiserte kapittelforfattere sikrer et svært høyt nivå. Som klinisk lærebok er den mindre egnet - prøv et av de andre alternativene. Ønsker du å lese om mekanismer og trenger tall for å belegge

påstandene dine har du sannsynligvis funnet boken din her. Denne nye utgaven er helt à jour.

6. United States Department of the Navy, Naval Sea Systems Command. U.S. Navy Diving Manual. Revision 4. Claitor's Publishing Division; ISBN: 1579804659. 1042 s
Igjen et "must" for den som vil ha en "operasjonell gullstandard". Skal en prosedyre sammenlignes mot "noe" blir det ofte USN Diving Manual. Slik skal det gjøres - i følge de som har gjort mest av det.... I tillegg til prosedyrer for luftdykking finner du avsnitt om dykkemedisin og rekompresjonstabellene her. Gjeldende retting Mars 2001. Dette var tidligere en tykk perm. Nå er den ikke lenger tilgjengelig i papirform, men kan kun kjøpes på CD. Den kan også lastes ned fra internett på http://www.coralspringsscuba.com/miscellaneous/usn_manual.htm. Ønsker du heller å ha en papirutgave så anbefaler jeg NOAA diving manual som bruker mye av stoffet fra USN Diving Manual.
7. Örnhagen H. Hyperbar fysiologi och dykerimedicin. 3. omarbeidede utgave Eget forlag. Västerhaninge 1998. ISBN 91-630-0007-5
202s
Min favoritt når det gjelder introduksjon til temaet. Ikke for deg som kan mye/en del, men definitivt en bok du kan bruke en god stund før du trenger oppgradering. Svensk språk, oversiktlige strektegninger. Absolutt ikke "dyptpløyende", men 100% etterrettelig. Anbefales varmt.
8. Arntzen AJ, Eidsvik S, Risberg J. 3. Norske dykke og behandlingstabeller. 3. utgave. Barotech AS. Loddefjord 2004. ISBN 82-992411-1-1
82s
*Har du ikke denne så skjønner jeg ingen ting..... Den finnes i ulike formater og utgaver, men norske dykketabeller med kommentarer er et **must**. Du må kjøpe den før du tenker på annen litteratur. (En helt nøytral kommentar fra en av medforfatterne selvsagt....)*
9. Daugherty CG. Field Guide for the Diver-Medic. Coastal Aquatics Publications, Austin Texas 1992.
177s
Et alternativ (bedre?) til Tønjums bok. Er på engelsk (=ulempe), men praktisk spiral-innbinding og gode strektegninger øker nytteverdien. Kan anbefales.
10. National Oceanic and Atmospheric Administration. NOAA Diving Manual, 2001. 4th ed. Flagstaff, AZ. Best Publishing Company; ISBN: 0941332705.
800s
Var tidligere et verk for den spesielt interesserte, men har gradvis opparbeidet seg status som en verdig arvtaker/konkurrent til USN Diving Manual. Er et typisk referanseverk for "praktisk dykking", men inneholder mye godt stoff også om dykkemedisin/fysiologi. Kan trygt anbefales.
11. Grunnleggende dykketeori. Red: Per Vangsøy. Norges Dykkeforbund, Oslo, 1994. ISBN 82-91440-01-8.
Man må krype før man kan gå. Her lærer du å krype - sakte og forsiktig. For deg som bare har lyst til å snuse på stoffet uten å grave deg ned i detaljer. Kan ikke erstatte noen lærebok i dykkemedisin, men er fin for sportsdykkeren.

12. Elliott DH. Medical assesement of fitness to dive. Biomedical Seminars, Ewell 1995. ISBN 0-9525162-0-9.
320 s, 60 fig + tab
Utsteder du helseattester for dykkere? Da er denne et verdifullt tilskudd til bokhyllen. En rekke gode foredrag fra ledende fagpersoner innen sine områder gir en omfattende beskrivelse av helsekrav til yrkesdykkere.
13. Bookspan J. Diving physiology in plain English. Undersea & Hyperbaric Medical Society 1998. ISBN: 0930406133
246s
Beklager – denne har jeg ikke lest selv.... Den får imidlertid glimrende kritikker. Kanskje mest rettet mot dykkere og personer uten medisinsk fagutdanning. Men som sagt – jeg har ikke lest den selv.

LITTERATUR SPESIELT OM HYPERBAR OKSYGENBEHANDLING

14. Hyperbaric Oxygen 2003 - Indications and Results. The UHMS Hyperbaric Oxygen Therapy Committee Report, John J. Feldmeier, D.O., Chairman and Editor. Bethesda MA, Undersea and Hyperbaric Medical Society, 2003.
82s
Denne må du starte med. Inneholder de "offisielle" amerikanske (UHMS) retningslinjene for hvilke sykdommer/skader som kvalifiserer for HBO-behandling.
15. Kindwall EP, Whelan HT. Hyperbaric medicine practice. Second edition. Flagstaff AZ, Best Publishing Company, 1999. ISBN 0-941-332-78-0
952s
En svært god bok i hyperbarmedisin. Etter min vurdering har denne boken utviklet seg til å bli "referanseverket" i klinisk HBO-behandling. Boken har praktisk anvendelse både for klinikeren og for forskeren, men Jain har trolig fortsatt en mer strengt vitenskapelig tilnærming mot stoffet.
16. Jain KK. Textbook of hyperbaric medicine. 4th edition. Toronto, Hogrefe & Huber Publishers, 2004. ISBN 0-88937-277-2
536s
Min personlige favoritt når jeg hurtig vil orientere meg mht bruk av HBO ved gitte indikasjoner. Den inneholder ikke nødvendigvis evige sannheter, men stort sett finner jeg de nødvendige kryssreferansene her. Jeg synes også kapitler om mekanismer, bivirkninger, komplikasjoner osv. er meget godt beskrevet.
17. Örnhagen H. Kompendium i hyperbarmedisin. Eget forlag. Västerhaninge, 1993.
ISBN 91-630-2170-6
104s
Igjen en meget god bok fra Örnhagen. Kan absolutt ikke erstatte de større lærebøkene, men er det ideelle utgangspunktet for deg som vil få et lite innblikk i stoffet uten å gjøre det til fulltidsbeskjeftigelse. Obs! Boken inneholder lite klinikk/vurdering av indikasjonsstillinger men mye "teknikk" og basal fysiologi.

18. Oriani G, Marroni A, Wattel F (eds). Handbook on hyperbaric medicine. Berlin, Springer Verlag, 1996, ISBN 3-540-75016-9.
902s, 169 fig, 102 tab.
*Ny, stor, men ikke nødvendigvis den beste? Dyktige kapittelforfattere, men ikke mitt valg. Smak og behag er forskjellig. Jeg synes denne er **vel** personlig i sin omtale, rotete i struktur og avgrensning av ansvarsområdene for de ulike kapittelforfatterne. Likevel: Her er det flere **meget** gode kapitler - og kan hende jeg er for kritisk opptatt av ujevnheterne.*

19. Workman WT. Hyperbaric Facility Safety: A practical guide. Flagstaff, AZ. Best Publishing Company 1999, ISBN 0-941332-76-4
754 s
Et massivt verk om de sikkerhetsmessige og dels praktiske sider (kvalitetsikring) ved HBO-behandling. En god bok, men en bok for de helt spesielt interesserte.

20. Kindwall EP, Whelan HT. Hyperbaric Medicine Practice. 2nd ed. Flagstaff, AZ. Best Publishing Company 1999. ISBN 0-941332-78-0
952s
Igjen et massivt verk, godt oppdatert. Likevel preget av bidrag fra mange forfattere og kanskje ikke like konsistent?

Bestilling av bøkene gjøres enklest i bokhandel (evt nettbokhandel) hvis ikke annet er angitt under:

- 4 TØMED, Boks 153, 5852 Bergen. Tlf/Fax 55 13 77 23
- 6,7,11: Best Publishing Co, P.O. Box 30100, Flagstaff, AZ 86003-0100, USA, Fax +1-602-526-0370, e-mail: divebooks@bestpub.com, <http://www.diveweb.com/best>
- 8,17 Hans Örnham, Havrestigen 15, 13755 VÄSTERHANINGE, Sverige Fax: +46-8-50030111, e-mail: hans.ornhamen@foi.se
- 9 Barotech, Bjørndalsgrend 9, 5171 LODDEFJORD Tlf 55 26 65 51, Fax 55 26 67 60, e-mail: Barotech@online.no. Gå også: www.dykketabeller.no
- 10 Coastal Aquatics Publications, 8807 Wildridge Drive, Austin, TX 78759, USA
- 13, 14 Undersea & Hyperbaric Medical Society, 10531 Metropolitan Ave., Kensington MD 20895-2627 USA, Fax +1-301-942-7804. e-mail: uhms@uhms.org, <http://www.uhms.org>
- 13 Biomedical Seminars, 7 Lyncroft Gardens, Ewell Surrey, England KT17 1UR

Viktige kilder for dykkelitteratur

Disse har utarbeidet egne lister som stadig revideres over aktuell dykkelitteratur:

Best Publishing Co (<http://diveweb.com/best>) Dette er en høyt spesialisert bokhandel på dykkemedisinsk litteratur

Undersea & Hyperbaric Medical Society (<http://www.uhms.org>)

Prøv også å søk på en av bøkene over på <http://www.amazon.com> og se på ” Customers who bought this book also bought:”

Noen norske web-steder

Haukeland Universitetsykehus: <http://www.helse-bergen.no/> Velg yrkesmedisinsk avdeling og ”Hyperbarmedisin”

NUI <http://www.nui.no>

Høgskolen i Bergen, Dykkerutdanningen (tidl Statens dykkerskole):

<http://www.hib.no/dykkerutdanningen/index.html>

Studentenes Undervannsklubb, Bergen: <http://www.uib.no/People/sub/SUB-norsk.html>

Noen viktige faglige fora

Norsk Baromedisinsk Forening <http://www.baromedisin.no>

European Undersea & Hyperbaric medical Society <http://www.eubs.org>

Undersea & Hyperbaric Medical Society <http://www.uhms.org>

Dykkemedisinsk bibliotek

Torill Sage, NUI, Boks 23 Ytre Laksevåg, 5848 Bergen Tlf 55 94 28 36. Fax 55 94 28 03 e-mail: tos@nui.no

Kurs og etterutdanning

Grunnkurs i dykkemedisin for leger arrangeres 2 ganger årlig (mars og september) på Haakonssvern (legekontoret, Dykker- og Froskemannsskolen). Kontakt Forsvarets UVB dykkerlege, KK Jan Risberg på tlf 55 50 21 59 eller telefax 55 50 37 92. Kurset kvalifiserer for leger som skal utstede helseerklæring for yrkesdykkere. Kurset har en ukes varighet, også sykepleiere og andre interesserte er velkomne til å delta. Gå: www.mil.no velg pekere Sjøforsvaret>KNM Tordenskjold>Dykker og Froskemannsskolen for ytterligere detaljer.

Et omfattende to-ukers kurs i dykkemedisin som møter European Committee for Hyperbaric Medicine's krav til kategori I dykkeleger (leger som skal utstede helseerklæring for dykkere) (http://www.edtc.org/train_index.htm). Kurset arrangeres oktober/november på Bandos, Maldivene. Se <http://www.divemed.net>. Kurset arrangeres av skandinaviske leger og er primært rettet mot leger fra disse landene.

Etter- og videreutdanningskurs for leger arrangeres hvert 2. år av seksjon for hyperbarmedisin, Haukeland sykehus (Helse Bergen HF). Kontakt seksjonsoverlege Leif Aanderud Tlf 55 97 39 75, Fax 55 97 51 37, e-mail: leif.aanderud@helse-bergen.no.